

A water polo player in an orange jersey is captured in a dynamic splash in the water, positioned in front of a red goal net. The player's arms are raised, and water droplets are frozen in mid-air around them. The background shows the white frame of the goal and the blue water of the pool.

Verenigingsmonitor Leiderdorp 2022

Angelina Gómez Berns
Janine van Kalmthout

The logo for Mulier Instituut, featuring a stylized yellow swoosh that curves around the text.

mulier instituut

Inhoudsopgave

1.	<u>Inleiding</u>	3
2.	<u>Organisatiekracht</u>	4
	1. <u>Accommodatie</u>	6
	2. <u>Beleid</u>	7
	3. <u>Financiën</u>	11
	4. <u>Leden</u>	12
	5. <u>Kader</u>	14
3.	<u>Maatschappelijke oriëntatie</u>	15
	1. <u>Samenwerking</u>	17
	2. <u>Aanbod</u>	19
	3. <u>Maatschappelijke betrokkenheid</u>	20
4.	<u>Vitaliteit</u>	21
5.	<u>Duurzaamheid</u>	22
6.	<u>Conclusies</u>	23
7.	<u>Aanbevelingen</u>	24
8.	<u>Bijlagen</u>	
	1. <u>Responsoverzicht</u>	25
	2. <u>Methodiek</u>	26

1. Inleiding

De doelstelling van dit verenigingsonderzoek is het in kaart brengen van de vitaliteit van de sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp, om op lange termijn een duurzaam beleid voor sportverenigingen te kunnen voeren. Met de verenigingsmonitor wordt inzichtelijk gemaakt hoe sportverenigingen een bijdrage kunnen leveren aan de uitvoering van het lokale sportbeleid in Leiderdorp. De monitor geeft de gemeente inzicht in het functioneren van de sportverenigingen, de maatschappelijke rol die zij (willen) vervullen en eventuele bedreigingen voor hun toekomstbestendigheid.

De resultaten van dit onderzoek worden vergeleken met landelijke cijfers, zodat de situatie van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp kan worden afgezet tegen landelijke ontwikkelingen. De resultaten van dit onderzoek kunnen de gemeente helpen bij het maken van keuzes in het ondersteuningsbeleid dat zij voor de sportverenigingen voert.

Onderzoeksopzet

Voor de lokale monitor in de gemeente Leiderdorp is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de vitaliteitsindex van de landelijke verenigingsmonitor van het Mulier Instituut. In de lokale monitor is aandacht voor de kernthema's: het ledenbestand, de ervaren knelpunten, de samenwerkingspartners, het beleid, de financiën, het (vrijwilligers)kader en de accommodatie. Deze punten bepalen mede de vitaliteit van de sportverenigingen. Uitgangspunt is het basismodel vitale sportclubs (Lucassen & Van Kalmthout (Reds.), 2015). Deze vitaliteit bestaat uit de organisatiekracht en de maatschappelijke oriëntatie van de verenigingen.

De vragenlijst is afgenomen in de vorm van een webenquête. De gemeente heeft in samenwerking met het Mulier Instituut in totaal 28 sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp voor dit onderzoek uitgenodigd. De dataverzameling vond plaats van 13 oktober tot en met 29 november 2022.

Van 20 sportverenigingen zijn de resultaten geanalyseerd, een nettorespons van 71 procent. Twee van deze verenigingen zijn studentensportverenigingen. De sportverenigingen in de responsgroep vormen een redelijke afspiegeling van de sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp (bijlage 1). Kleine (≤ 100 leden) en binnensportverenigingen zijn iets ondervertegenwoordigd in dit onderzoek. Daar moet bij de interpretatie van de resultaten rekening mee worden gehouden.

Omdat het een kleine groep verenigingen betreft, bespreken we de resultaten in aantallen. Alleen de resultaten op organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie presenteren we in percentages. Zo kunnen we deze resultaten beter vergelijken met de landelijke resultaten.

Leeswijzer

In deze rapportage wordt de vitaliteit van de sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp beschreven. Dit wordt gedaan door eerst de organisatiekracht en vervolgens de maatschappelijke oriëntatie van de verenigingen te beschrijven. Daarna wordt aan de hand van de organisatiekracht en de maatschappelijke oriëntatie een totaalbeeld van de vitaliteit van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp geschetst. Vervolgens wordt ingegaan op de mate waarin verenigingen aandacht hebben voor duurzaamheid. De rapportage eindigt met enkele conclusies en aanbevelingen die voortvloeien uit het onderzoek.

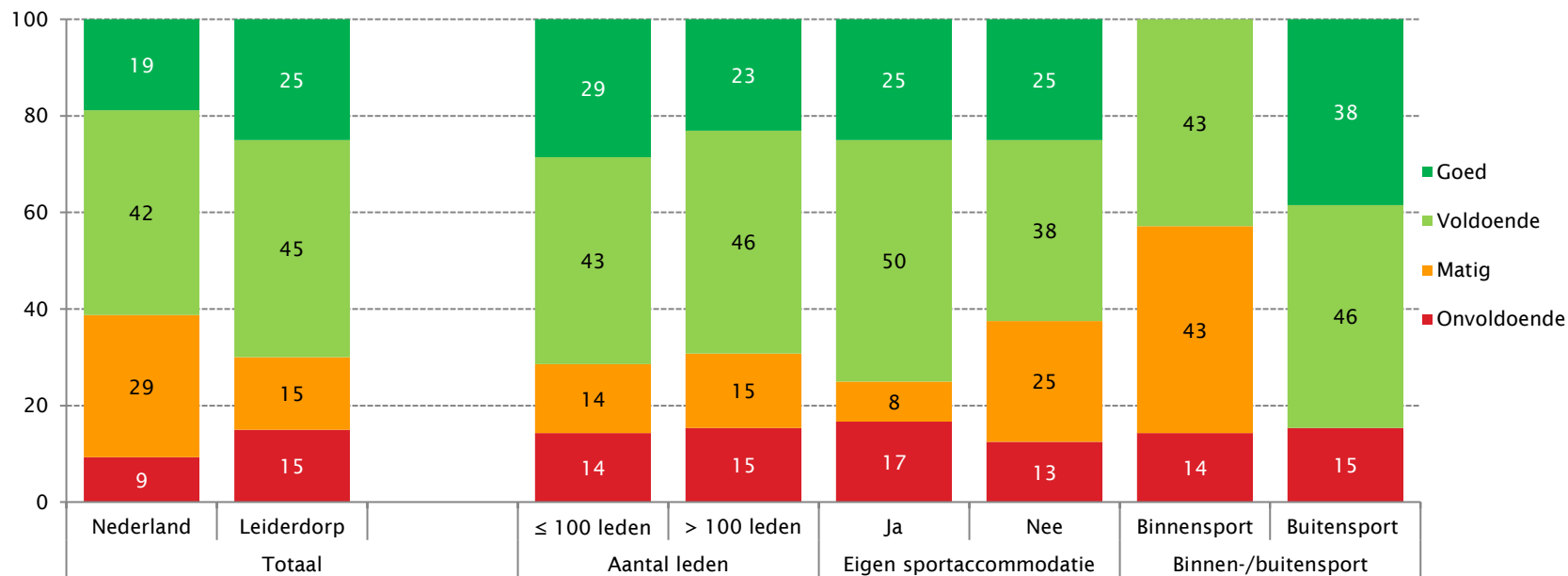
2. Organisatiekracht

De organisatiekracht van de sportvereniging is gedefinieerd als de mate waarin de vereniging in staat is om haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. Deze index bestaat uit vijf criteria: leden, kader, accommodatie, financiën en beleid. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. De scores op alle criteria bepalen samen de uiteindelijke organisatiekracht van de vereniging. Zie bijlage 2 voor meer uitleg over de methode.

Organisatiekracht binnensportverenigingen zorgelijk

Veertien van de twintig verenigingen in de gemeente Leiderdorp scoren 'voldoende' tot 'goed' op de index organisatiekracht (70%, figuur 2.1). Deze verenigingen zijn in staat het sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren. In vergelijking met het landelijke beeld beschikt een groter deel van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp over voldoende organisatiekracht: in heel Nederland scoort 61 procent van de verenigingen voldoende tot goed. Zes verenigingen hebben moeite met het organiseren van hun sportaanbod. Bij vier van deze verenigingen wordt een binnensport beoefend.

Figuur 2.1 Organisatiekracht sportverenigingen gemeente Leiderdorp (% verenigingen, n=20)

Kader en beleid aandachtspunten in gemeente Leiderdorp

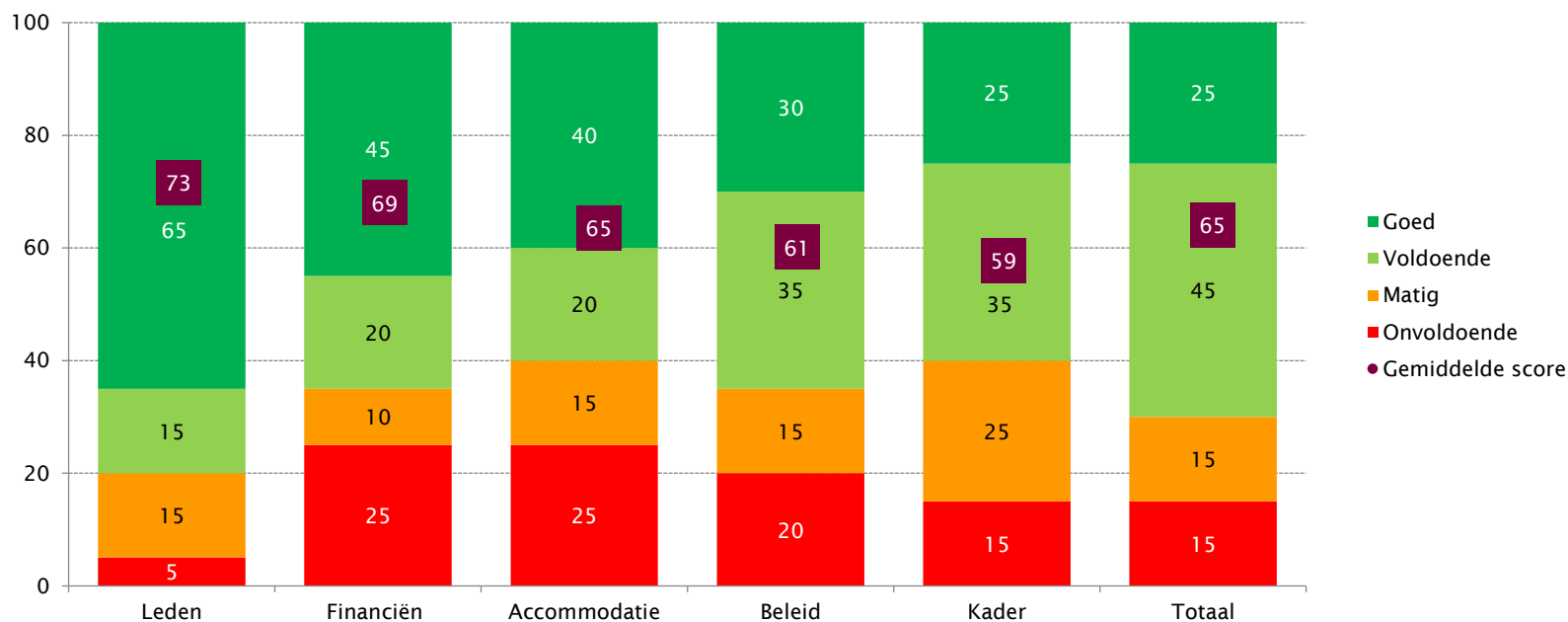
Op het gebied van organisatiekracht wordt in de gemeente Leiderdorp de hoogste score op het criterium leden behaald (figuur 2.2). Zestien verenigingen (80%) scoren voldoende tot goed op dit criterium. Landelijk is dit bij 71 procent van de verenigingen het geval.

De verenigingen in Leiderdorp scoren gemiddeld het laagst op de criteria kader en beleid. Drie verenigingen (15%) scoren onvoldoende op het criterium kader, vijf scoren matig (25%). Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers (36% matig of onvoldoende).

Het criterium beleid vormt een tweede aandachtspunt voor verenigingen in Leiderdorp. Vier verenigingen (20%) scoren onvoldoende op dit criterium en drie scoren matig (15%). Landelijk is dat bij respectievelijk 18 en 22 procent van de verenigingen het geval.

Naast de lagere gemiddelde scores voor de criteria beleid en kader valt op dat het vaakst onvoldoende wordt gescoord op financiën en accommodatie. In beide gevallen scoren vijf verenigingen (25%) hier onvoldoende op.

Figuur 2.2 Verdeling scores op criteria van organisatiekracht (% verenigingen, n=20)

2.1 Accommodatie

De helft van de sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp (elf van de twintig) beschikt over een eigen sportaccommodatie en kantine; één vereniging heeft alleen een eigen kantine en één vereniging heeft alleen een eigen sportaccommodatie (niet in figuur). Zeven verenigingen hebben geen eigen sportaccommodatie of -complex en geen eigen kantine.

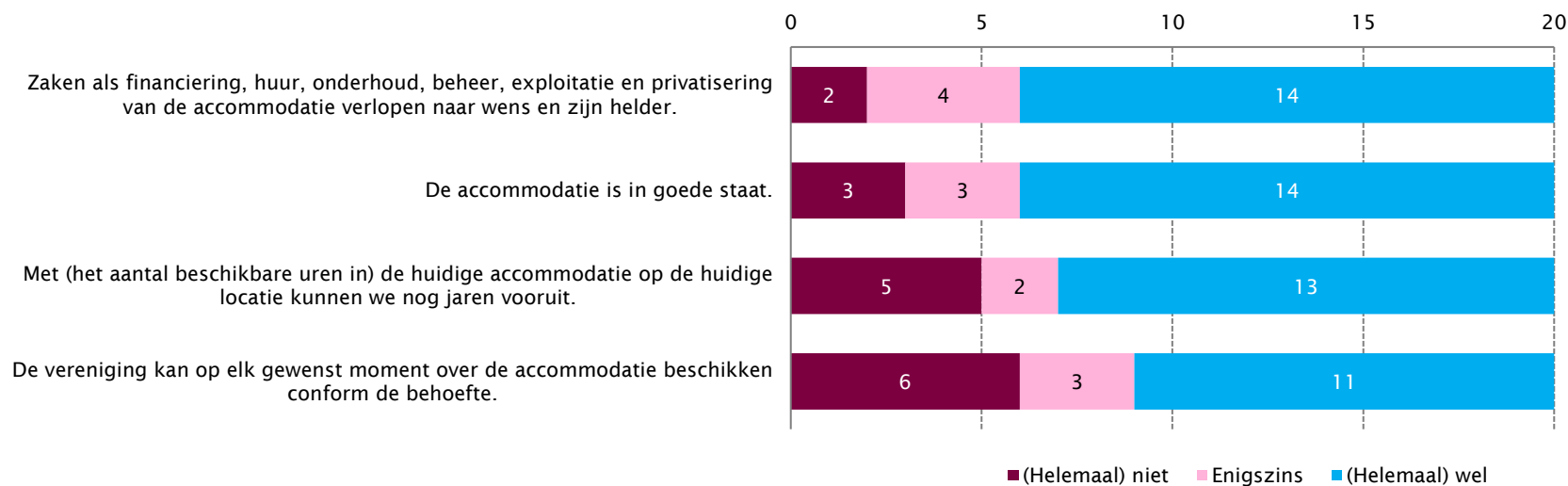
Onvoldoende beschikbaarheid accommodatie voor binnensport

De verenigingen in de gemeente Leiderdorp zijn over het algemeen tevreden over de accommodatie waar zij gebruik van maken. Wel geven vijf verenigingen aan dat de beschikbaarheid van de huidige accommodatie met het oog op de toekomst onvoldoende is. Nog eens twee verenigingen maken zich hier enigszins zorgen over (figuur 2.3). Deze zorgen zijn in Leiderdorp groter dan landelijk.

Zes verenigingen hebben op dit moment onvoldoende beschikking over een geschikte accommodatie. Bij drie is dit enigszins een probleem. Zorgen over de huidige beschikbaarheid van de accommodatie bestaan vooral bij binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie. Structureel overleg tussen verenigingen waarbij het delen van de accommodatie en het wisselen van de tijden worden besproken, kan hierbij helpen.

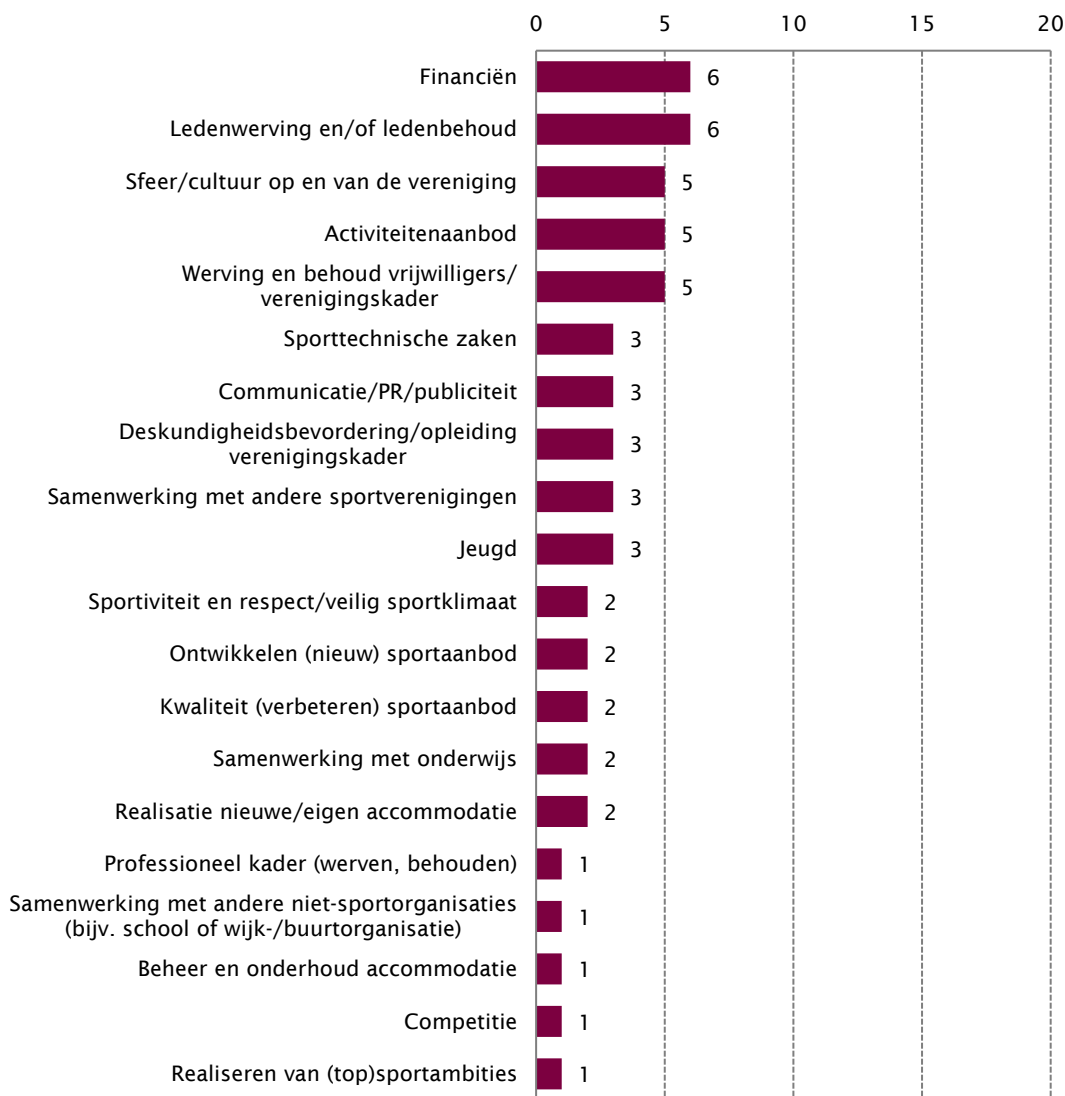
Bijna drie kwart van de verenigingen (veertien van de twintig) vindt dat zaken als financiering, huur, onderhoud, beheer, exploitatie en privatisering van de accommodatie naar wens verlopen en helder zijn. Drie verenigingen geven aan dat de accommodatie niet in goede staat is en nog eens drie maken zich hier enigszins zorgen over. Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers.

Figuur 2.3 Stellingen over onderhoud en staat accommodatie volgens verenigingen in Leiderdorp (in aantallen, n=20)

2.2 Beleid

Figuur 2.4 Onderwerpen beleidsplannen afgelopen vier jaar (aantal verenigingen dat plannen op papier heeft, meerdere antwoorden mogelijk, n=11)

Helft van de verenigingen werkt planmatig

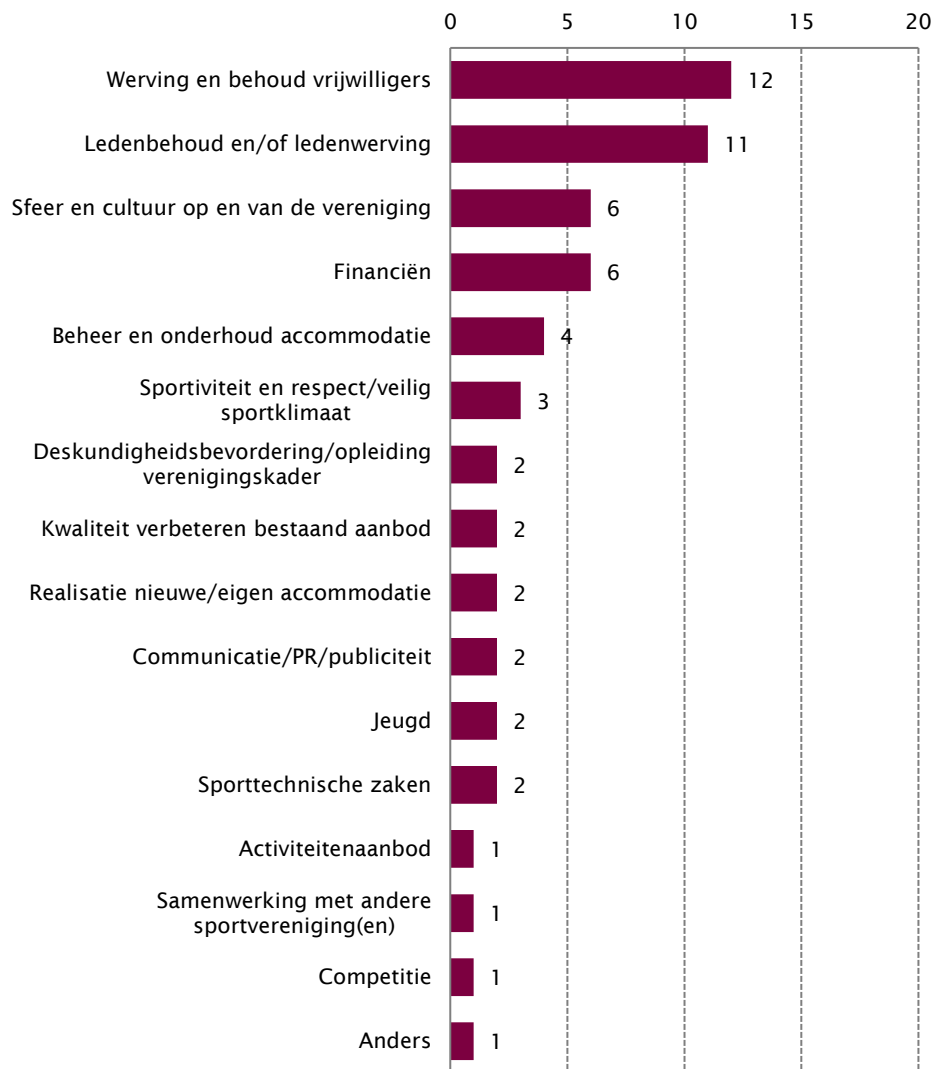
De helft van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp (elf van de twintig) heeft in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens of plannen op papier gezet voor het functioneren van de vereniging (niet in figuur). Dit is hoger dan landelijk.

Financiën en leden belangrijkste onderwerpen

Voor verenigingen die met beleidsplannen werken, zijn financiën en ledenwerving en/of ledenbehoud de belangrijkste thema's (figuur 2.4). Zes verenigingen hadden hiervoor de afgelopen vier jaar plannen op papier. Daarnaast zijn sfeer/cultuur op en van de vereniging, het activiteitsaanbod en werving en behoud van vrijwilligers/verenigingskader voor vijf verenigingen belangrijk geweest. Landelijk zijn werving en behoud van leden en vrijwilligers de belangrijkste thema's in beleidsplannen, naast financiën en sporttechnische zaken. Opvallend in Leiderdorp is de grote aandacht voor het activiteitsaanbod in beleidsplannen.

Een professioneel kader, samenwerking met andere sportverenigingen en met andere niet-sportorganisaties, beheer en onderhoud van de accommodatie, competitie en het realiseren van (top)sportambities zijn de afgelopen vier jaar nauwelijks in het beleid van verenigingen opgenomen. Sportmedische zaken, specifieke doelgroepen en het opzetten van aanvullende diensten zoals kinderopvang zijn helemaal niet in beleidsplannen opgenomen.

Figuur 2.5 Speerpunten voor komend jaar (in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=20)

Vrijwilligers en leden belangrijkste focuspunten komend jaar

Behoud en werving van vrijwilligers en leden zijn komend jaar de belangrijkste thema's waar bestuursleden zich voor willen inzetten: bij respectievelijk twaalf en elf verenigingen in de gemeente Leiderdorp staat dit thema het komende jaar op de agenda (figuur 2.5).

Vrijwilligers belangrijker voor grote verenigingen

Het werven en behouden van vrijwilligers heeft bij twaalf van de twintig verenigingen in de gemeente Leiderdorp komend jaar de aandacht. Dit zijn vaker grote verenigingen (>100 leden; negen van de dertien) dan kleine verenigingen (≤100 leden; drie van de zeven).

Leden belangrijker voor kleine verenigingen

Zeven van de elf verenigingen die komend jaar inzetten op ledenbehoud en/of -werving, zijn kleine verenigingen. Dat zijn alle kleine verenigingen in dit onderzoek. De overige vier verenigingen zijn grote verenigingen. Voor kleine verenigingen is ledenbehoud en/of -werving komend jaar dus een belangrijk speerpunt.

De beleidsmatige inzet op activiteitsaanbod, op het vergroten van het aantal samenwerkingsverbanden en op competitie is beperkt bij verenigingen in de gemeente Leiderdorp.

Knelpunten

Bijna alle verenigingen in de gemeente Leiderdorp geven aan één of meer knelpunten te ervaren (achttien van de twintig). Buitensportverenigingen ervaren vaak minder knelpunten dan binnensportverenigingen.

Meeste zorgen over kader en leden

Kijkend naar het belangrijkste knelpunt dat verenigingen hebben aangegeven, blijkt dat kader de meeste zorgen baart (figuur 2.6). De acht verenigingen die dit als knelpunt ervaren, hebben allemaal jeugdleden. Zeven van deze verenigingen zijn grote verenigingen (> 100 leden). De meeste zorgen hebben betrekking op het vinden van geschikte bestuursleden en vrijwilligers.

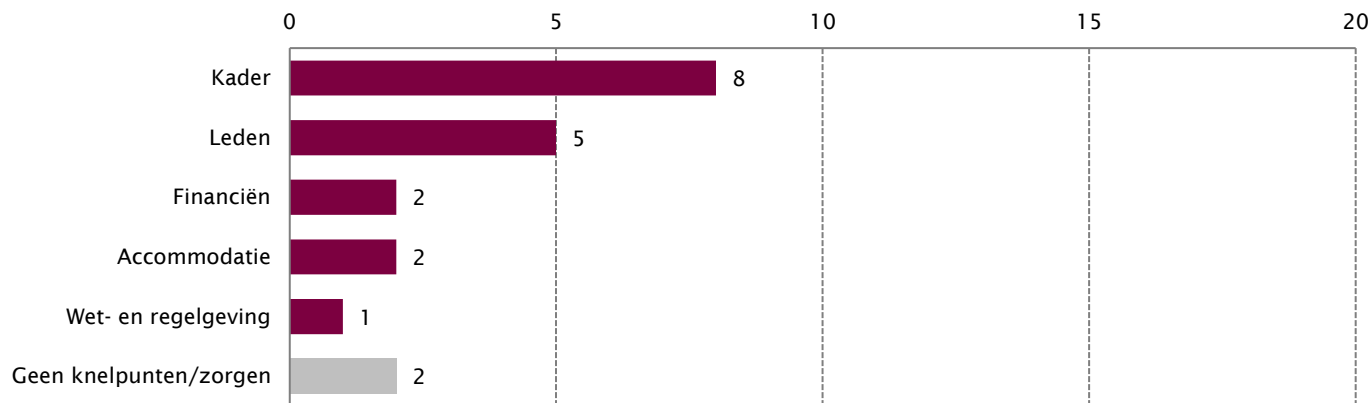
Leden vormt bij vijf verenigingen het belangrijkste knelpunt. Deze vijf verenigingen bieden binnensport aan. Verenigingen maken zich het vaakst zorgen om het dalende ledental, de geringe aanwas van leden en het behoud van leden en teams. Enkele verenigingen noemen financiën, accommodatie of wet- en regelgeving als belangrijkste knelpunt.

Verenigingen konden maximaal drie knelpunten aangeven. Een compleet beeld van de knelpunten van verenigingen ontstaat wanneer alle knelpunten die verenigingen hebben genoemd bij elkaar worden opgeteld. Dan blijkt dat verenigingen het knelpunt kader het vaakst noemen (vijftien keer), gevolgd door leden (tien keer), accommodatie (tien keer) en financiën (zes keer). Voor verenigingen zonder eigen accommodatie is accommodatie relatief vaker een knelpunt (vijf van de acht) dan voor verenigingen met een eigen accommodatie (vijf van de twaalf).

Aandacht voor knelpunten

De knelpunten die de verenigingen in de gemeente Leiderdorp ervaren, komen overeen met de speerpunten voor het komend jaar op het gebied van werving en behoud van vrijwilligers en leden en met de lagere score op het organisatiekrachtcriterium kader. Opvallend is dat de verenigingen in Leiderdorp goed scoren op het organisatiecriterium leden (figuur 2.2), ondanks dat dit voor veel verenigingen naast kader een belangrijk knelpunt is.

Figuur 2.6 Belangrijkste knelpunt voor verenigingen (in aantallen, n=20)

Verenigingen positief over interne samenwerking

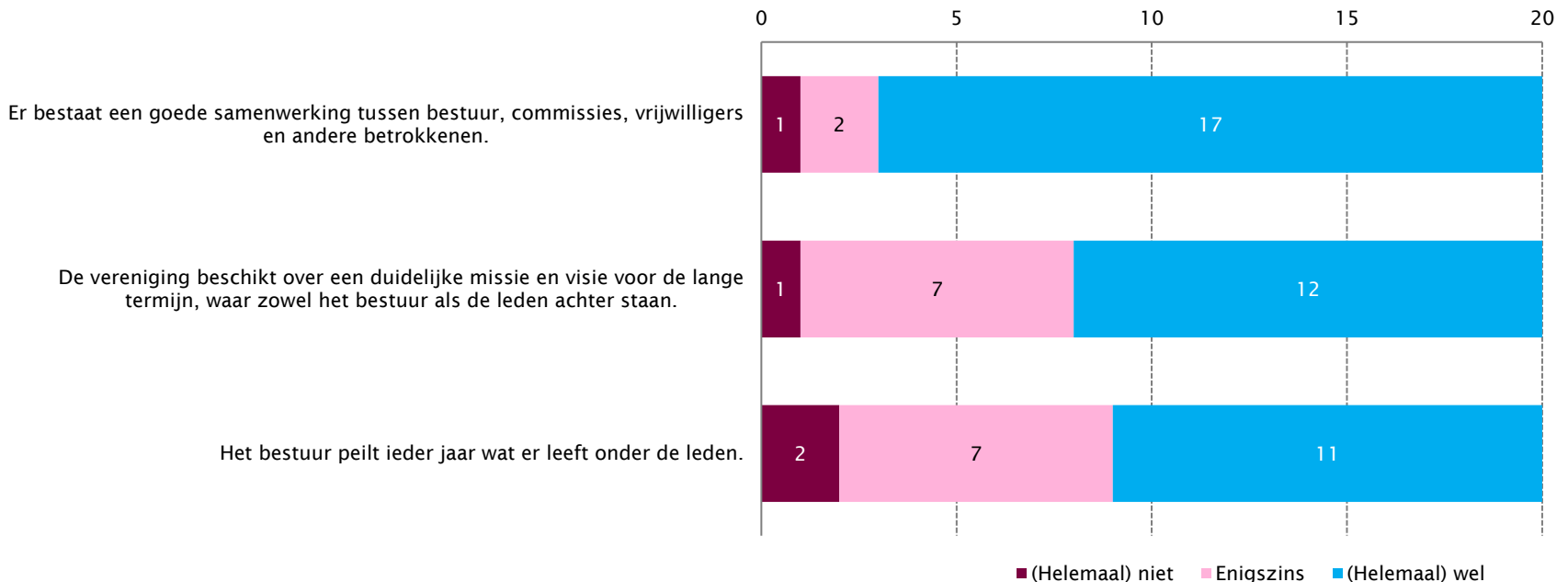
De samenwerking binnen de verenigingen in de gemeente Leiderdorp wordt gewaardeerd. De meeste verenigingen (17 van de 20) vinden dat er sprake is van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen (figuur 2.7).

Bij de helft van de sportverenigingen in Leiderdorp blijken de bestuurders in nauw contact te staan met de leden van hun vereniging. Elf verenigingen geven aan ieder jaar hun leden te bevragen over wat er bij hen leeft. Dat is vergelijkbaar met landelijk.

Meerderheid verenigingen heeft missie en visie

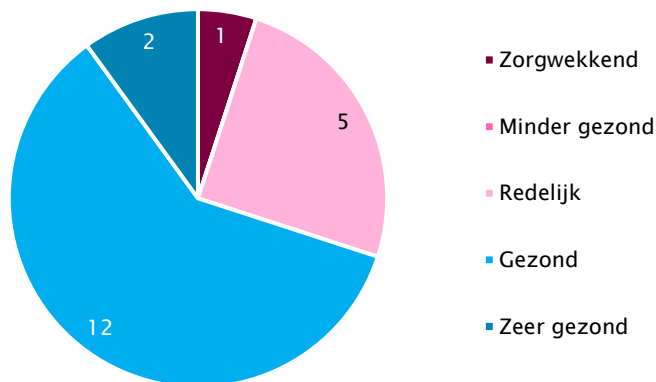
Iets meer dan de helft van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp (twaalf van de twintig) geeft aan over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn te beschikken waar zowel het bestuur als de leden achter staan (figuur 2.7). Dit is vergelijkbaar met landelijke cijfers. Met name de buitensportverenigingen in Leiderdorp (negen van de dertien) beschikken over een duidelijke missie en visie.

Figuur 2.7 Stellingen over visie en interne samenwerking (in aantallen, n=20)

2.3 Financiën

Figuur 2.8 Eigen inschatting financiële positie van verenigingen (in aantallen, n=20)

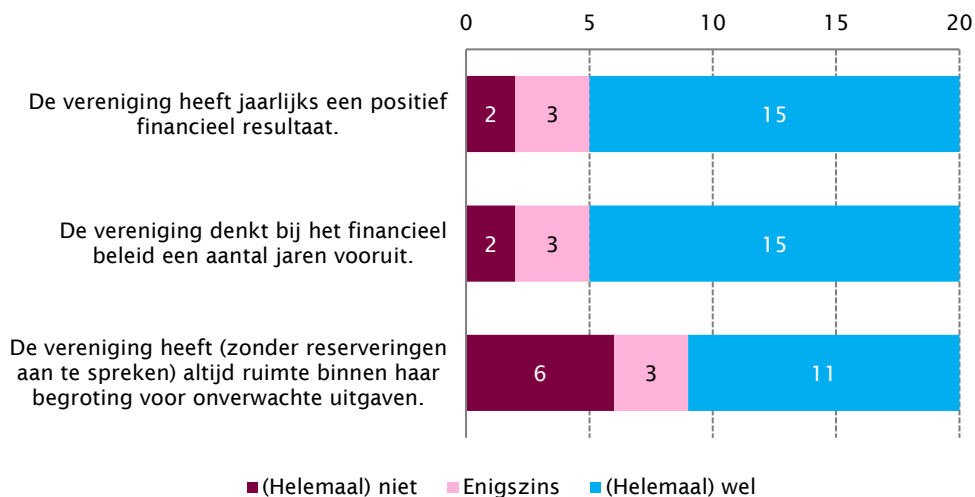

Meeste verenigingen financieel gezond

Veertien verenigingen in Leiderdorp zijn positief over hun financiële positie (figuur 2.8). Twee verenigingen beschrijven hun financiële positie als zeer gezond. Vijf verenigingen schatten hun financiële positie als redelijk gezond in. Eén vereniging geeft aan dat hun financiële positie zorgwekkend is. Landelijk gezien is bijna drie kwart van de verenigingen (zeer) gezond. Dit is vergelijkbaar met de scores in Leiderdorp.

Drie kwart van de verenigingen (vijftien van de twintig) geeft aan bij het financieel beleid een aantal jaar vooruit te denken (figuur 2.9). Drie verenigingen doen dit enigszins en twee verenigingen doen dit niet. De verdeling van het aantal verenigingen dat jaarlijks een positief financieel resultaat heeft, is dezelfde: vijftien hebben jaarlijks een positief financieel resultaat. Het aandeel verenigingen dat niet jaarlijks een positief financieel resultaat heeft, is vergelijkbaar met landelijk.

Figuur 2.9 Stellingen over financiën (in aantallen, n=20)

Helft heeft voldoende ruimte voor onverwachte uitgaven

De helft van de verenigingen in Leiderdorp heeft (zonder reserveringen aan te spreken) ruimte binnen de begroting voor onverwachte uitgaven (elf van de twintig). Dit is vergelijkbaar met de landelijke cijfers.

Drie verenigingen hebben enigszins ruimte in de begroting voor onverwachte uitgaven en maar liefst zes verenigingen hebben hier geen ruimte voor. Bij zeven van deze negen verenigingen zijn jeugdleden actief.

2.4 Leden

Bij de meerderheid van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp (veertien van de twintig) nemen leden deel aan een officiële competitie (niet in figuur). Ook zijn bij veertien verenigingen jeugdleden actief. Bij drie kwart van de verenigingen maken topsporters of topsporttalenten deel uit van het ledenbestand.

Een derde van het ledenaantal bestaat uit jeugdleden

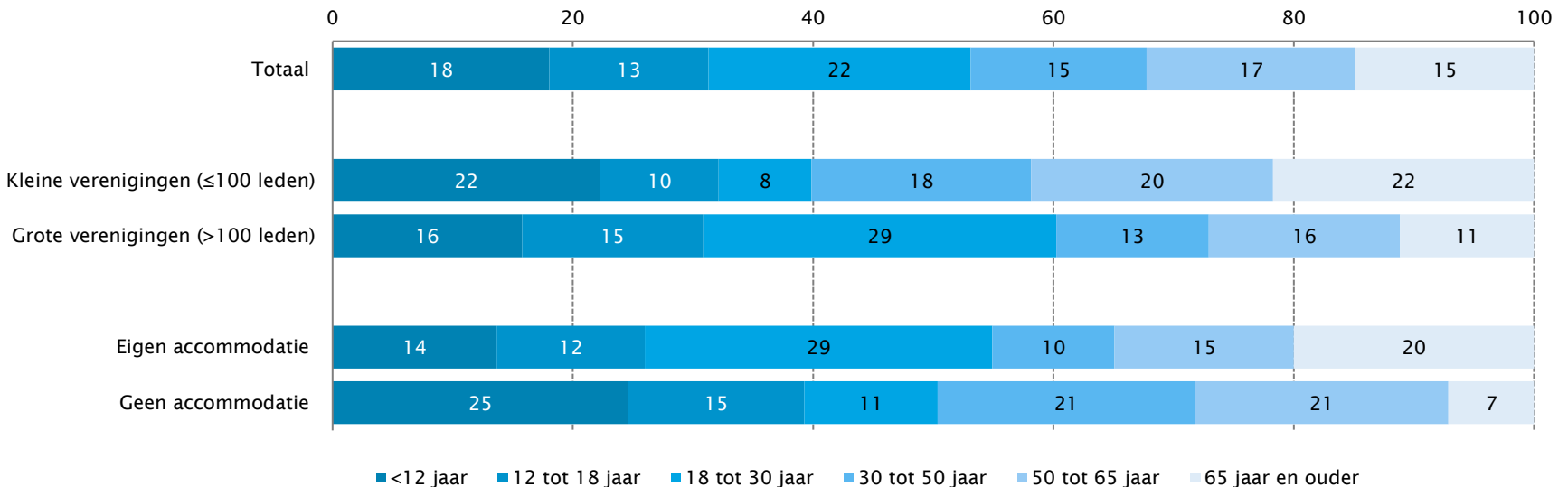
Een derde van het ledenbestand van de verenigingen in Leiderdorp bestaat uit leden jonger dan 18 jaar (31%, figuur 2.10). Verenigingen zonder eigen accommodatie hebben in verhouding een groter aandeel jeugdleden dan verenigingen met een eigen accommodatie. Tussen kleine en grote verenigingen verschilt het aandeel jeugdleden niet.

Gemiddeld bestaat 15 procent van het ledenbestand van de verenigingen uit leden van 65 jaar en ouder. Het gemiddelde is hoger bij kleine verenigingen (22%) dan bij grote verenigingen (11%).

Diversiteit binnen clubs

Zeventien verenigingen geven aan leden met een migratieachtergrond binnen de vereniging te hebben (niet in figuur). Veertien van de twintig verenigingen hebben leden met een lichamelijke beperking en/of een chronische aandoening. Dit zijn relatief vaker grote verenigingen en verenigingen met jeugdleden.

Figuur 2.10 Opbouw ledenbestand naar leeftijd en verenigingsgrootte (in procenten, n=20)

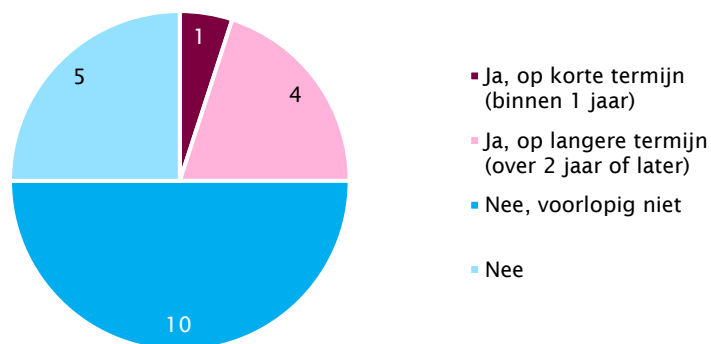

Ledental bedreiging voor kwart van de verenigingen

Hoewel de verenigingen in de gemeente Leiderdorp relatief goed scoren op het criterium leden, vormt voor een kwart van de verenigingen (vijf van de twintig) de ontwikkeling van het ledenaantal een bedreiging voor de toekomst van de vereniging (zie figuur 2.11). Daarmee maken in Leiderdorp procentueel minder verenigingen zich zorgen dan landelijk. Verenigingen zien de ontwikkeling van het ledental met name als een bedreiging op de langere termijn (over twee of meer jaar). Slechts één vereniging maakt zich zorgen over de ontwikkeling voor het komende jaar.

Een kwart van de verenigingen (vijf van de twintig) zag het ledenaantal in de afgelopen twee jaar (sterk) dalen (figuur 2.12). Dit is lager dan landelijk. Bij vier verenigingen is het ledenaantal (sterk) gestegen. Het totale aantal aanmeldingen van nieuwe leden is in de gemeente Leiderdorp vergelijkbaar met het aantal afmeldingen (niet in figuur).

Figuur 2.11 Ontwikkeling ledenaantal als bedreiging voor de toekomst van de organisatie (in aantallen, n=20)

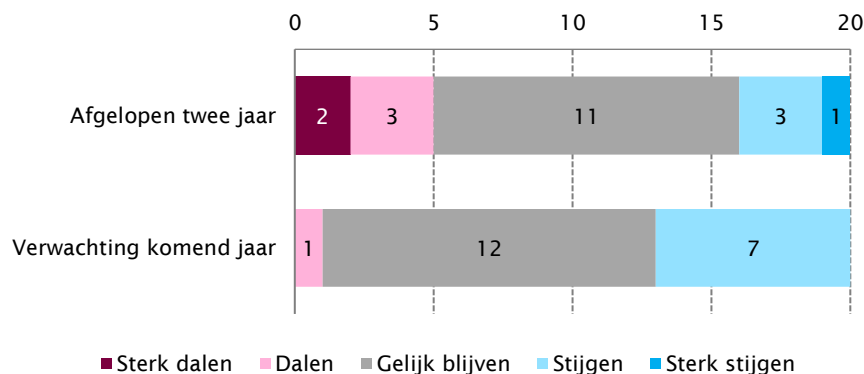

Iets meer dan de helft van de verenigingen (twaalf van de twintig) verwacht komend jaar geen veranderingen in het ledenaantal (figuur 2.12). Eén vereniging verwacht een daling en zeven verenigingen verwachten een stijging van het aantal leden. Deze verwachtingen zijn optimistischer dan landelijk.

Beperkte strategische inzet voor gewenste ledengroei

Zestien van de ondervraagde verenigingen in de gemeente Leiderdorp geven aan voor 2023 een groeiambitie te hebben (niet in figuur). Vijf verenigingen willen die ambitie realiseren door nieuwe leden te werven en vier verenigingen focussen op het behoud van leden. Zeven verenigingen willen groeien, maar hanteren hiervoor geen speciale strategie.

Figuur 2.12 Ledenontwikkeling in de afgelopen twee jaar en de verwachting voor het komende jaar (in aantallen, n=20)

2.5 Kader

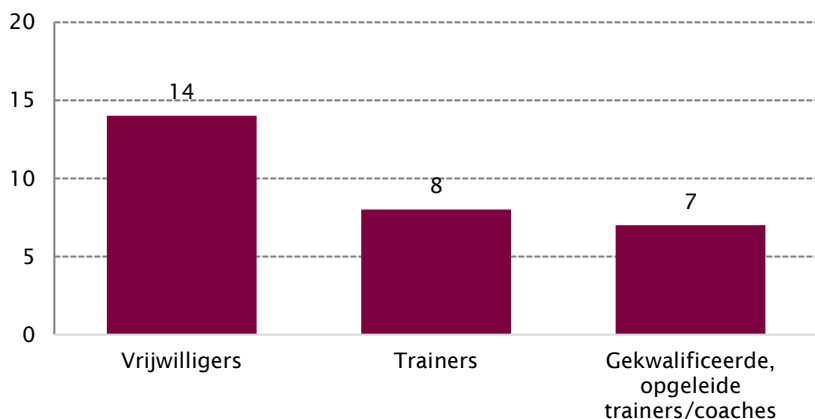
Kwart van verenigingen heeft gebrek aan vrijwilligers

Bijna de helft van de verenigingen in Leiderdorp (negen van de twintig) beschikt over betaalde medewerkers. Gemiddeld geven de verenigingen in de gemeente Leiderdorp aan over 59 vrijwilligers te beschikken. Veertien verenigingen hebben voldoende vrijwilligers (figuur 2.14). Negen van deze verenigingen zijn niettemin op zoek naar nieuwe vrijwilligers (niet in figuur).

Acht verenigingen beschikken over voldoende trainers (instructeurs, docenten, leraren) (figuur 2.14). Landelijk is het aandeel verenigingen dat over voldoende trainers beschikt hoger. Het aandeel verenigingen met trainers in Leiderdorp dat over voldoende gekwalificeerde trainers beschikt (zeven van de vijftien) is vergelijkbaar met het landelijke aandeel.

Ruim helft verenigingen heeft geen vacatures openstaan

Figuur 2.14 Verenigingen met voldoende vrijwilligers, trainers (n=20) en/of gekwalificeerde trainers (n=15) (in aantallen)

Dertien verenigingen hebben geen vacatures uitstaan. Zeven verenigingen hebben vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers; drie daarvan hebben vacatures op cruciale posities (figuur 2.15). De vacatures die uitstaan zijn meestal gericht op vrijwilligers. Vooral mensen voor de functie van bestuurder of voor de organisatie van evenementen en nevenactiviteiten (beide bij vier verenigingen) worden gezocht.

Meerderheid heeft geen actueel plan voor hun kader

Twee verenigingen hebben voor werving en behoud van vrijwilligers een actueel plan op papier en voeren dat uit (niet in figuur). Achttien van de twintig verenigingen hebben op dit moment geen actueel plan. Zes verenigingen hebben geen taakomschrijving voor de kaderfuncties. Vijf verenigingen hebben taakomschrijvingen voor vrijwel alle functies. Dit zijn met name grote en buitensportverenigingen (beide vier van de vijf verenigingen).

Figuur 2.15 Vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers (in aantallen, n=20)

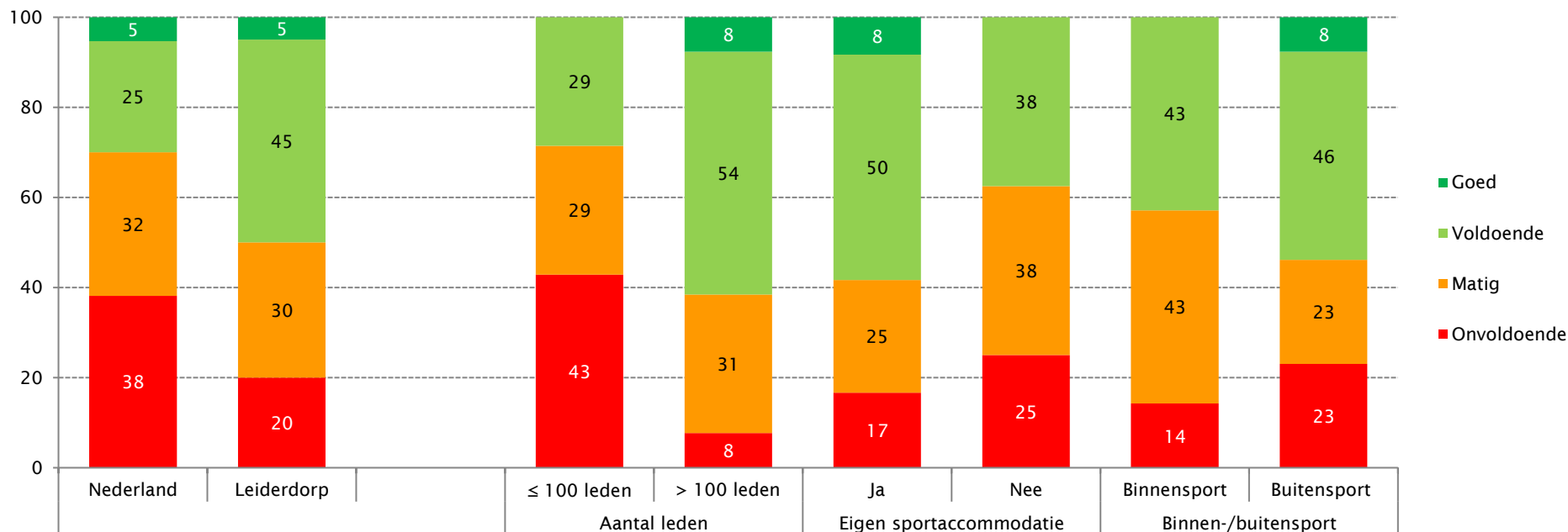
3. Maatschappelijke oriëntatie

Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten het aanbieden van regulier sportaanbod, is de index maatschappelijke oriëntatie ontwikkeld. Deze index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen en maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. De scores van de twee criteria bepalen de mate van brede maatschappelijke oriëntatie van een vereniging. Zie bijlage 2 voor meer uitleg over de methode.

Maatschappelijke oriëntatie positief vergeleken met landelijke cijfers

In Leiderdorp scoren tien verenigingen voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie (50%). Dit percentage ligt hoger dan landelijk (30%). Grote verenigingen en verenigingen die over een eigen accommodatie beschikken zijn het sterkst maatschappelijk georiënteerd. Vier verenigingen in Leiderdorp (20%) scoren onvoldoende op de index maatschappelijke oriëntatie (figuur 3.1). Landelijk scoort ruim een derde van de sportverenigingen een onvoldoende (38%).

Figuur 3.1 Maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen (% verenigingen, n=20)

Zes verenigingen maatschappelijk actief

Zes verenigingen in de gemeente Leiderdorp (30%) blijken, volgens de criteria, voldoende/goed maatschappelijk actief (figuur 3.2); landelijk is dit 36 procent. Vier verenigingen (20%) scoren onvoldoende op het criterium maatschappelijke activiteit; landelijk is dit 33 procent. Deze verenigingen zijn niet of nauwelijks actief in het uitvoeren van maatschappelijke activiteiten. Zich oriënteren op de maatschappij is voor verenigingen vaak lastiger dan hun eigen organisatie op peil houden.

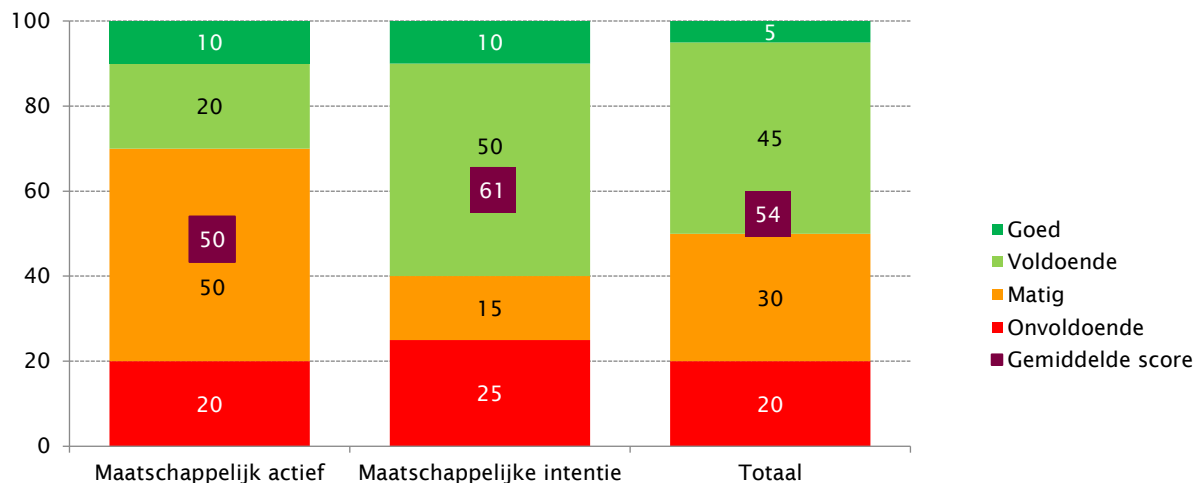
Tien verenigingen (50%) zijn matig maatschappelijk actief. Het is raadzaam zich (ook) op deze groep verenigingen te richten, omdat zij met enige stimulans relatief makkelijk voldoende maatschappelijk actief kunnen worden. De maatschappelijke oriëntatie van deze verenigingen kan bijvoorbeeld worden vergroot door andere of kwetsbare doelgroepen te

betrekken en door sportactiviteiten en/of ander aanbod voor potentiële nieuwe leden te ontwikkelen.

Maatschappelijke activiteiten zullen naar verwachting toenemen

Twaalf verenigingen (60%) hebben plannen voor activiteiten of een positieve houding tegenover een bredere maatschappelijke oriëntatie voor hun vereniging. Zij scoren voldoende tot goed op het criterium maatschappelijke intentie. De verenigingen in Leiderdorp scoren hoger op dit criterium dan landelijk (34% voldoende/goed). Verenigingen die maatschappelijke intenties hebben, maar nog niet actief zijn, kan hulp worden geboden om hun intenties om te zetten in daden, zodat het aantal verenigingen met een meer maatschappelijke oriëntatie toeneemt.

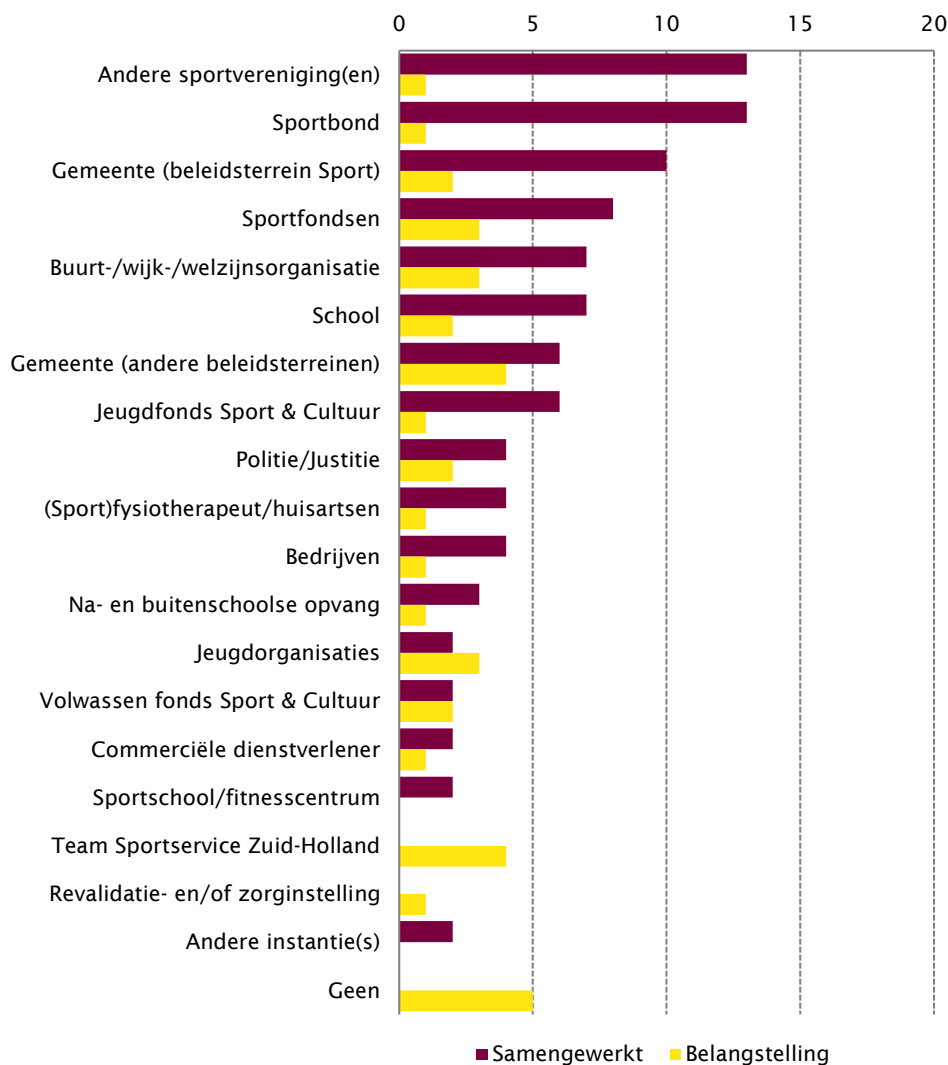
Figuur 3.2 Verdeling scores criteria maatschappelijke oriëntatie (% verenigingen, n=20)

3.1 Samenwerking

Figuur 3.3 Organisaties waar verenigingen het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt en waar ze interesse in hebben om mee samen te werken (in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=20)

Groot deel verenigingen werkt samen

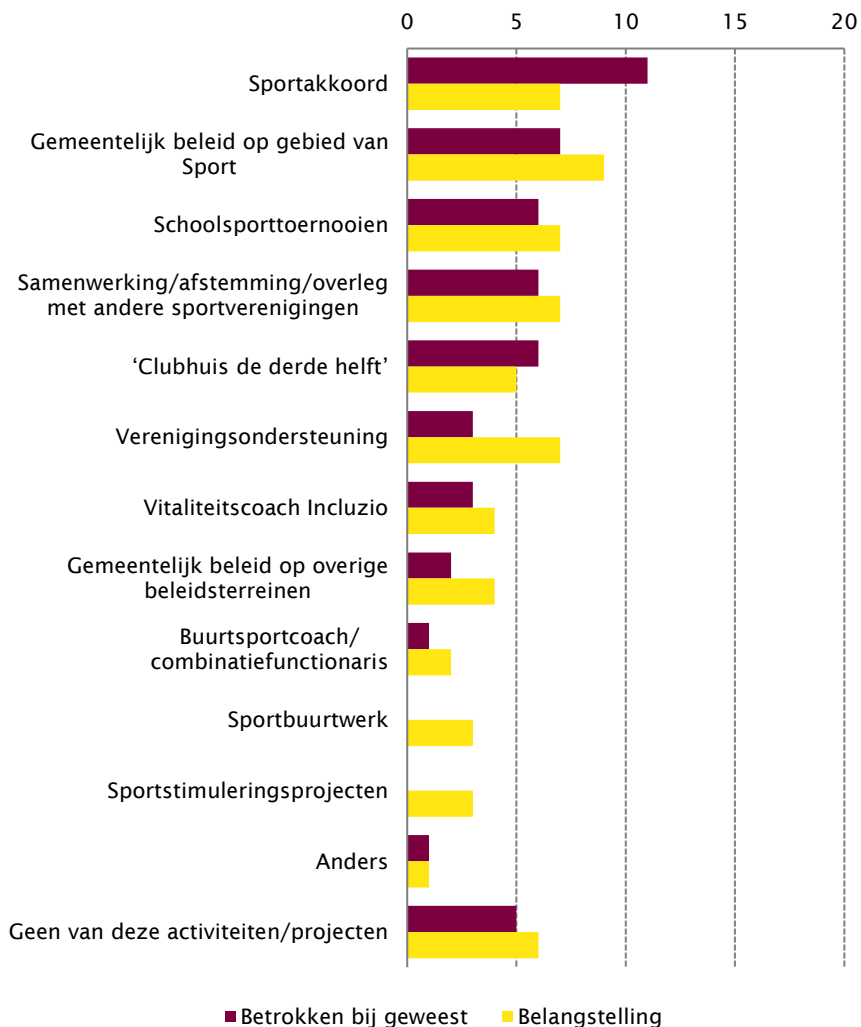
Alle twintig verenigingen in de gemeente Leiderdorp hebben het afgelopen jaar met één of meer organisaties samengewerkt (figuur 3.3). Verenigingen werken vooral samen met andere sportverenigingen (dertien van de twintig), sportbonden (dertien) en met het beleidsterrein Sport van de gemeente (tien). Ook landelijk zijn dit de belangrijkste samenwerkingspartners. Opvallend is de relatief grote mate waarin verenigingen samenwerken met buurt-, wijk- en welzijnsorganisaties (zeven van de twintig) en met andere beleidsterreinen van de gemeente (zes).

De verenigingen in Leiderdorp zijn positief gestemd over hun samenwerkingspartners. Ze willen de samenwerking met de betreffende organisaties meestal behouden en soms intensiveren. Van de 95 samenwerkingen is slechts in één geval sprake van een voornemen deze stop te zetten.

Meeste interesse in samenwerking met andere beleidsterreinen van de gemeente en met Team Sportservice Zuid-Holland

Als een vereniging niet met een bepaalde organisatie samenwerkt, is gevraagd of zij daar in de toekomst mogelijk interesse in heeft. Drie op de vier verenigingen (vijftien van de twintig) blijken interesse te hebben om hun samenwerkingen te verbreden (figuur 3.3). Opvallend is dat grote interesse bestaat om samen te werken met partners die kunnen helpen bij de (door)ontwikkeling van het sportaanbod, namelijk de (andere beleidsterreinen van de) gemeente (vier van de twintig) en Team Sportservice Zuid-Holland (ook vier). Daarnaast is er belangstelling voor samenwerking met verschillende maatschappelijke partijen (figuur 3.3). Dit biedt mogelijkheden voor het verbreden van de maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in de gemeente Leiderdorp.

Figuur 3.4 Projecten/functionarissen/activiteiten/regelingen waar verenigingen het afgelopen jaar bij betrokken waren (in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=20)

Meerderheid betrokken bij projecten

Drie op de vier verenigingen (vijftien van de twintig) zijn het afgelopen jaar betrokken geweest bij sportprojecten/-functionarissen (figuur 3.4). Van de elf verenigingen die betrokken zijn bij het sportakkoord, hebben er tien jeugdleden. De zes verenigingen die betrokken zijn bij schoolsporttoernooien, zijn teamsportverenigingen.

Veertien verenigingen geven aan belangstelling te hebben om deel te nemen aan een project of om samen te werken met een functionaris. Opvallend is de grote mate waarin interesse bestaat in het gemeentelijk beleid op het gebied van sport (negen van de twintig verenigingen). Daarnaast is er interesse in het sportakkoord, schoolsporttoernooien, samenwerking/afstemming/overleg met andere sportverenigingen en verenigingsondersteuning (zeven van de twintig verenigingen).

Weinig voorzieningen voor niet-leden

Acht verenigingen (niet in figuur) bieden faciliteiten en voorzieningen aan voor niet-leden en andere organisaties. Zij bieden voornamelijk kinderopvang en multifunctionele inzet van de sportruimte van de vereniging aan (beide drie verenigingen). Het aantal verenigingen dat de komende twee jaar faciliteiten en voorzieningen voor niet-leden en andere organisaties wil (blijven) aanbieden is lager (zeven van de twintig). Dat betekent dat zeker één van de verenigingen die aanbod heeft, hiermee wil stoppen.

3.2 Aanbod

Veel aandacht voor aanbod voor niet-leden

Drie kwart van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp (vijftien van de twintig) organiseert in elk geval jaarlijks aanbod waarbij niet-leden ook welkom zijn (figuur 3.5). Bij de helft van de verenigingen (elf van de twintig) blijft het aanbod beperkt tot één of twee keer per jaar/seizoen. Vier verenigingen houden deze activiteiten met enige regelmaat.

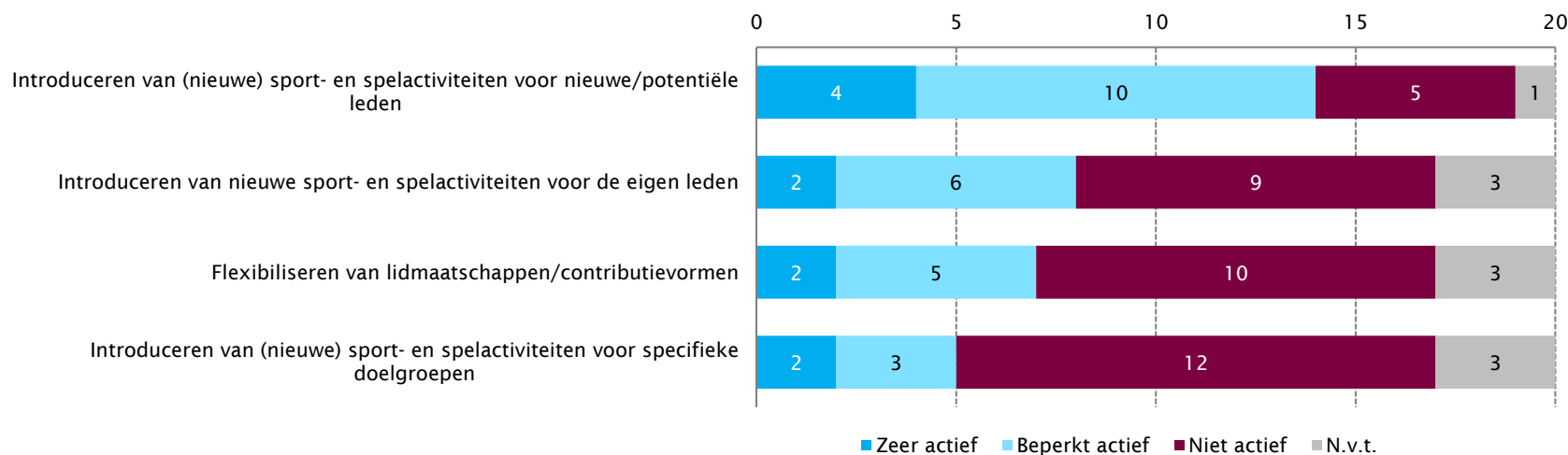
Weinig aandacht voor specifieke doelgroepen

Veertien verenigingen in de gemeente Leiderdorp vernieuwen het aanbod om nieuwe leden te werven (figuur 3.6). Acht verenigingen introduceren nieuw aanbod voor de eigen leden. Ook flexibiliseert een derde van de verenigingen in Leiderdorp (zeven van de twintig) de lidmaatschappen. Een kwart zet zich in voor het ontwikkelen van activiteiten voor specifieke doelgroepen.

Figuur 3.5 Organiseren van (sport)activiteiten waarbij deelname openstond voor niet-leden (in aantallen, n=20)

Figuur 3.6 Aanbieden van activiteiten voor leden, vrijwilligers of bezoekers (in aantallen, n=20)

3.3 Maatschappelijke betrokkenheid

Meeste activiteiten rondom veiligheid en normen en waarden

De meeste verenigingen in de gemeente Leiderdorp (achttien van de twintig) onderschrijven dat sportverenigingen een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben (niet in figuur). Dat is meer dan landelijk.

De meeste maatschappelijke activiteiten zijn gericht op (sociale) veiligheid op en rond de vereniging (acht van de twintig) en normen en waarden, veilig sportklimaat (zeven van de twintig). Dit is meer dan landelijk.

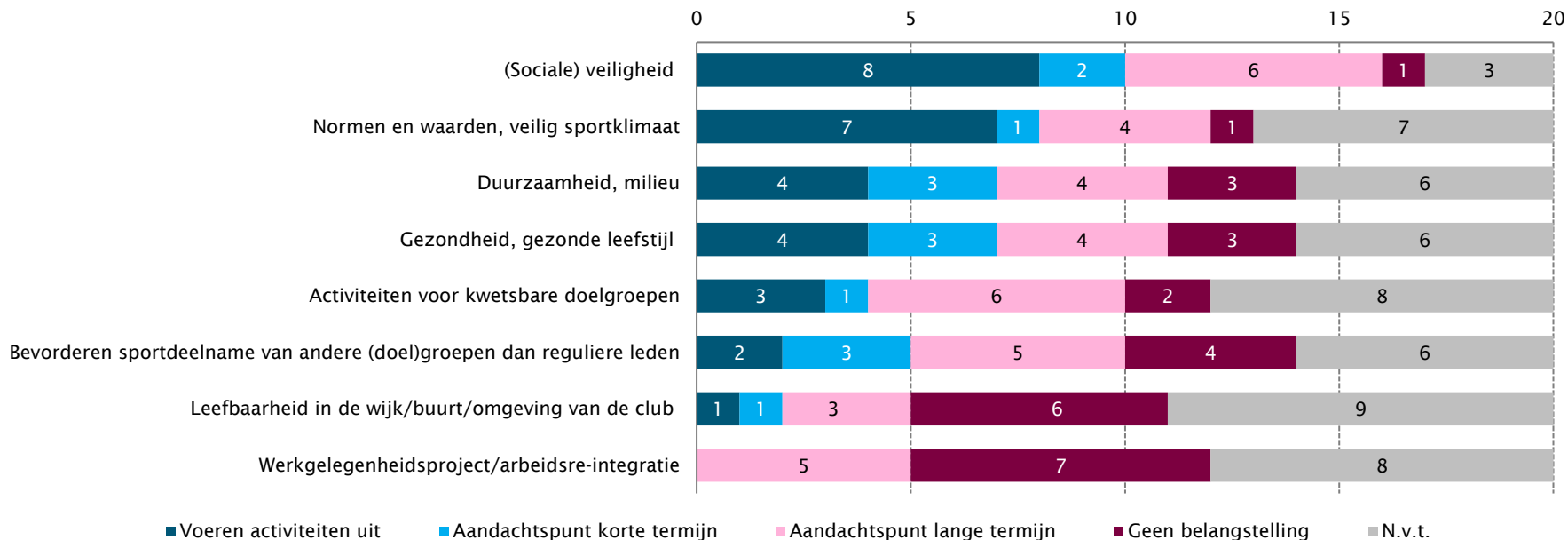
Vier verenigingen houden zich bezig met duurzaamheid en/of met gezondheid. Bij zeven verenigingen zijn deze thema's een aandachtspunt voor de korte of lange termijn.

In toekomst meer aandacht voor andere doelgroepen

Aandacht voor het organiseren van activiteiten voor kwetsbare doelgroepen (drie van de twintig), bijvoorbeeld voor ouderen, is er in de gemeente Leiderdorp beperkt. Ook is er weinig aandacht voor het bevorderen van sportdeelname bij andere (doel)groepen dan reguliere leden (twee). Wel zien redelijk wat verenigingen deze punten als aandachtspunten voor de korte of lange termijn (resp. zeven en acht van de twintig).

Eén vereniging heeft aandacht voor projecten ter verbetering van de leefbaarheid in de wijk. Vier verenigingen hebben hiervoor belangstelling op de korte of lange termijn. Werkgelegenheidsprojecten en arbeidsre-integratie worden niet uitgevoerd. Wel hebben vijf verenigingen hiervoor belangstelling op de lange termijn.

Figuur 3.7 Betrokkenheid bij maatschappelijke thema's en/of projecten (in aantallen, n=20)

4. Vitaliteit

Door organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie te combineren wordt in beeld gebracht hoe vitaal verenigingen zijn. Een vitale vereniging is een organisatiekrachtige vereniging die maatschappelijk georiënteerd is. De matrix die wordt gevormd, kan een hulpmiddel zijn voor segmentatie van verenigingen en maatwerk bieden bij ondersteuning. Met de vitaliteitsindex zijn globaal vier soorten verenigingen te onderscheiden: de zogeheten kwetsbare verenigingen, maatschappelijke verenigingen, krachtige verenigingen en vitale verenigingen.

Buitsportverenigingen met eigen accommodatie meest vitaal

Zes verenigingen in de gemeente Leiderdorp kunnen worden beschouwd als vitale verenigingen (figuur 4.1) en scoren ‘goed’ of ‘voldoende’ op beide indexen. Deze verenigingen zijn krachtig in hun organisatie en zijn maatschappelijk georiënteerd. Dit zijn zes buitensportverenigingen die een eigen accommodatie hebben. Landelijk kan een vijfde van de verenigingen als vitale vereniging worden beschouwd.

Twee verenigingen scoren op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie onder de maat: dit zijn kwetsbare verenigingen. Dit zijn twee grote verenigingen (> 100 leden) met een eigen accommodatie.

Acht verenigingen behoren tot het segment krachtige verenigingen. Deze verenigingen hebben voldoende organisatiekracht, maar zijn (nog) nauwelijks maatschappelijk georiënteerd. Deze verenigingen kunnen vitale verenigingen worden. Wanneer de organisatie goed is georganiseerd en sterk is, hebben de verenigingen mogelijkheden om buiten de vereniging te kijken. Het gaat hierbij vooral om kleine verenigingen (<100 leden, vijf van de acht) en om verenigingen zonder eigen accommodatie (vijf van de acht).

Een op de vijf verenigingen is te benoemen als een maatschappelijke vereniging (vier van de twintig): een vereniging die een maatschappelijke oriëntatie heeft, maar onvoldoende organisatiekracht. Ook deze verenigingen hebben kansen om vitale verenigingen te worden, door de organisatiekracht te versterken. Drie van deze vier verenigingen zijn binnensportverenigingen zonder eigen accommodatie.

Figuur 4.1 Matrix vitaliteit sportverenigingen (in aantallen, n=20)

		Organisatiekracht			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijke oriëntatie	Onvoldoende	0	0	3	1
	Matig	1	1	3	1
	Voldoende	1	2	3	3
	Goed	1	0	0	0

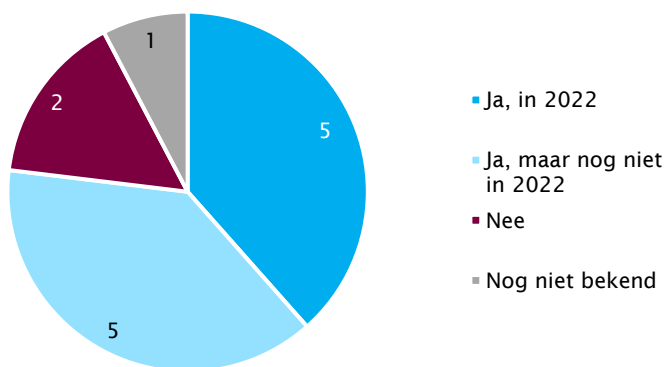
5. Duurzaamheid

Aandacht voor duurzaamheid

Acht van de dertien verenigingen met een eigen accommodatie en/of kantine in de gemeente Leiderdorp hebben in de afgelopen drie jaar geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking; twee verenigingen hebben dit langer dan drie jaar geleden gedaan (niet in figuur). Vijf verenigingen zijn van plan om in 2022 te investeren in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking (figuur 5.6). Deze vijf verenigingen hebben in de afgelopen drie jaar ook al investeringen gedaan.

Nog eens vijf verenigingen zijn op de langere termijn van plan om te investeren in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking. Vier daarvan hebben hier in de afgelopen drie jaar nog niet in geïnvesteerd.

Figuur 5.6 Investeringsplannen duurzaamheid (aantal verenigingen met eigen accommodatie en/of kantine, n=13)

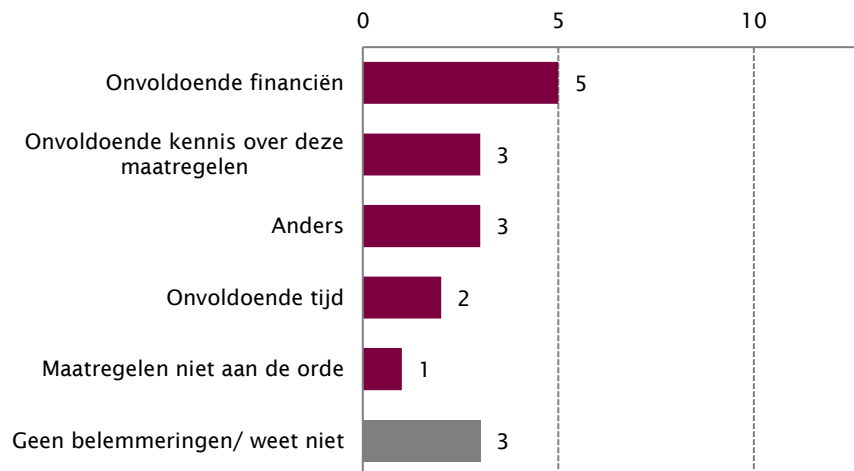

Twee verenigingen zijn niet van plan te investeren in energiebesparende maatregelen. Deze verenigingen hebben dit in de afgelopen drie jaar al gedaan. Eén vereniging weet nog niet of er plannen zijn om te investeren in duurzaamheid.

Financiën meest voorkomende belemmering voor investeringen in duurzaamheid

Wanneer gevraagd wordt naar eventuele belemmeringen om (meer) te investeren in energiebesparende maatregelen of duurzame energieopwekking, blijkt bij vijf verenigingen in de gemeente Leiderdorp de financiële situatie een rol te spelen (figuur 5.7). Verder spelen belemmeringen zoals onvoldoende kennis en onvoldoende tijd een rol. Andere belemmeringen die verenigingen noemen, zijn technische onmogelijkheden, beschikbaarheid van apparatuur en belemmeringen door de architect en de beheerder van het gebouw.

Figuur 5.7 Belemmeringen voor investeringen in duurzaamheid (aantal verenigingen/verenigingen met eigen accommodatie en/of kantine, meerdere antwoorden mogelijk, n=13)

6. Conclusies

Organisatiekracht

Ruim twee derde van de verenigingen in de gemeente Leiderdorp is voldoende tot goed in staat hun sportaanbod te organiseren (70%). De overige verenigingen slagen daarin matig of onvoldoende (30%). Dit geldt met name voor binnensportverenigingen (57% matig/onvoldoende).

Het kader en beleid van de verenigingen in Leiderdorp vormen de grootste aandachtspunten. Acht verenigingen ervaren kader als het belangrijkste knelpunt. Deze verenigingen maken zich de meeste zorgen over het vinden van geschikte bestuursleden en vrijwilligers. Drie verenigingen hebben vacatures op cruciale posities. Met het oog op de toekomst is het zorgelijk dat deze verenigingen allemaal jeugdleden hebben.

Als het gaat om beleid, heeft de helft van de verenigingen plannen op papier staan. Eenzelfde aandeel peilt ieder jaar wat er bij leden leeft en iets meer dan de helft heeft een missie en visie voor de lange termijn. Voor iets meer dan de helft van de verenigingen is het werven en behouden van vrijwilligers een speerpunt.

Acht verenigingen scoren matig of onvoldoende op het criterium accommodatie. Verenigingen ervaren voornamelijk de huidige en toekomstige beschikbaarheid van accommodaties als knelpunt. Met name binnensportverenigingen en verenigingen zonder eigen accommodatie ondervinden last van de beschikbaarheid van accommodaties. Dit is een belemmering voor de ambitie van gemeente Leiderdorp om meer inwoners blijvend te laten sporten en bewegen (Gemeente Leiderdorp, 2019).

Maatschappelijke oriëntatie

Verenigingen in de gemeente Leiderdorp zijn meer maatschappelijk georiënteerd dan landelijk. De helft scoort voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie. Zo organiseren veertien verenigingen in elk geval jaarlijks aanbod waarbij niet-leden ook welkom zijn. De hoge score op maatschappelijke oriëntatie wordt voor een groot deel veroorzaakt doordat veel verenigingen hoog scoren op maatschappelijke intentie. De aanzienlijke belangstelling voor gemeentelijk beleid op het gebied van sport (negen van de twintig verenigingen), het sportakkoord, schoolsporttoernooien en samenwerking met andere verenigingen en verenigingsondersteuning (ieder zeven van de twintig verenigingen) biedt kansen om de maatschappelijke intentie van verenigingen om te zetten in maatschappelijke activiteit. Dit zou ook een mooie stimulans zijn om de sportdeelname in de gemeente Leiderdorp te vergroten.

Vitaliteit

Zes verenigingen in de gemeente Leiderdorp kunnen worden beschouwd als vitale verenigingen. Dit zijn buitensportverenigingen met een eigen accommodatie. Twee verenigingen scoren op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie onder de maat: dit zijn kwetsbare verenigingen. Het gaat hierbij om grote verenigingen (> 100 leden) met een eigen accommodatie.

Duurzaamheid

Tien van de dertien verenigingen met een eigen accommodatie hadden investeringsplannen voor duurzaamheid in 2022 of zijn van plan hier in de toekomst in te investeren. Belemmeringen om te investeren in duurzaamheid zijn vooral onvoldoende financiën, onvoldoende kennis over maatregelen en belemmeringen tijdens de uitvoering van maatregelen.

7. Aanbevelingen

Heb aandacht voor kwetsbare verenigingen

Twee verenigingen blijken op basis van dit onderzoek kwetsbare verenigingen te zijn. Om de vitaliteit van deze verenigingen te vergroten, is het belangrijk om met deze clubs het gesprek aan te gaan over de specifieke problemen (organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie) en over de mogelijkheden/actieplannen om hun vitaliteit te vergroten (met name organisatiekracht). (Extra) inzet van een buurtsportcoach en/of verenigingsondersteuner kan bij deze verenigingen wenselijk zijn.

Versterk kader

Voor acht verenigingen in dit onderzoek is kader het belangrijkste knelpunt. Dit is een aanzienlijk deel van de verenigingen (40%). Vijf van deze verenigingen scoren onvoldoende op het vitaliteitscriterium kader. Het is belangrijk deze acht verenigingen te ondersteunen bij het versterken van het kader, waarbij de prioriteit moet liggen bij de drie verenigingen die vacatures op cruciale posities hebben. Een verenigingsondersteuner of buurtsportcoach kan hierbij helpen. Het versterken van het kader biedt verenigingen de kans om het beleid verder op orde te brengen, een tweede criterium van vitaliteit dat aandacht behoeft.

Verbeter accommodatiebeleid

Acht van de twintig verenigingen scoren onvoldoende of matig op het thema accommodaties. Met name de (toekomstige) beschikbaarheid vormt een punt van zorg. Aangezien veel verenigingen willen inzetten op ledenwerving, bestaat de kans dat de sportdeelname in de toekomst zal groeien. Hierdoor ontstaat mogelijk nog meer vraag naar sportaccommodaties. Het aantal sportaccommodaties in Leiderdorp ligt rond het landelijke gemiddelde. Door ledengroei zal de druk hierop toenemen (Mulier Instituut, 2020).

Het is van belang de exploitatie van sportaccommodaties in kaart te brengen en - indien nodig en er ruimte voor is - te verbeteren. Samenwerking met

sportverenigingen is hierbij belangrijk. Tien verenigingen hebben het afgelopen jaar samengewerkt met de gemeente en willen deze samenwerking behouden of intensiveren. Nog eens twee verenigingen hebben nog niet samengewerkt met de gemeente, maar willen dit wel doen. Samenwerking en overleg tussen sportverenigingen onderling en sportverenigingen met de gemeente kunnen het mogelijk maken om de exploitatie van sportaccommodaties te bespreken en eventueel afspraken te maken.

Verbreed maatschappelijke oriëntatie

Om de vitaliteit van sportverenigingen te verbeteren kunnen verenigingen ondersteund worden bij het verbeteren van hun maatschappelijke oriëntatie. Het lokale sportakkoord kan hiervoor mogelijkheden bieden. De meerderheid van de verenigingen is niet of matig maatschappelijk actief, maar een deel heeft wel de intentie om actief te worden. In het gemeentelijk sportbeleid kan worden ingesprongen op de grote interesse in samenwerkingsverbanden, met name met maatschappelijke organisaties. Daarnaast bestaat interesse in de deelname aan sportstimuleringsprojecten, zoals schoolsporttoernooien en 'Clubhuis de derde helft'. Ook op deze interesse kan worden ingespeeld. Als organisaties zich op meer verschillende doelgroepen richten, kan de sportdeelname in de gemeente Leiderdorp worden gestimuleerd. Daarnaast kunnen door samen te werken kosten, inkomsten en vrijwilligers worden gedeeld, bijvoorbeeld door gezamenlijk activiteiten te organiseren en de accommodatie gezamenlijk te benutten.

Ondersteun verenigingen bij duurzaamheid

Een groot deel van de verenigingen met een eigen accommodatie heeft investeringsplannen voor duurzaamheid, maar loopt nog tegen verschillende belemmeringen aan. Het is belangrijk deze verenigingen ondersteuning te bieden door ze te voorzien van kennis, financiën en hulp bij het uitvoeringsproces.

Bijlage 1 Responsoverzicht

Tabel B1.1 Responsanalyse sportverenigingen naar grootte vereniging

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
T/m 100 leden	10	36	5	25
Meer dan 100 leden	18	64	15	75
Totaal	28	100	20	100

*Op basis van gegevens van de gemeente Leiderdorp.

Tabel B1.2 Responsanalyse sportverenigingen naar type sport

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Binnensport	13	46	8	40
Buitensport	15	54	12	60
Totaal	28	100	20	100

*Op basis van gegevens van de gemeente Leiderdorp.

Tabel B1.3 Responsanalyse sportverenigingen naar accommodatie

	Responsgroep	
	Aantal	Percentage
Eigen accommodatie	12	60
Geen eigen accommodatie	8	40
Totaal	20	100

Bijlage 2 Methodiek

Berekening score organisatiekracht

Organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: beleid, leden, kader, accommodatie en financiën. Elk criterium van organisatiekracht bestaat uit vragen van de verenigingsmonitor waarop door verenigingen wordt gescoord. De verenigingen kunnen op elk criterium maximaal 100 punten behalen. Een vereniging scoort onvoldoende wanneer deze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium haalt. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De totaalscores van alle vijf de criteria bepalen de totaalscore voor organisatiekracht, waardoor verenigingen op deze totaalscore maximaal 500 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens opnieuw ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende en goed, volgens de hierboven genoemde indeling.

Berekening score maatschappelijke oriëntatie

De maatschappelijke oriëntatie bestaat uit twee criteria: maatschappelijke intentie en maatschappelijke activiteit. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke oriëntatie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke oriëntatie op zich te nemen?

Verenigingen kunnen op het criterium maatschappelijke activiteit maximaal 100 punten en op het criterium maatschappelijke intentie maximaal 70

punten behalen. Een vereniging scoort onvoldoende als deze minder dan 40 procent van de punten voor een criterium haalt. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

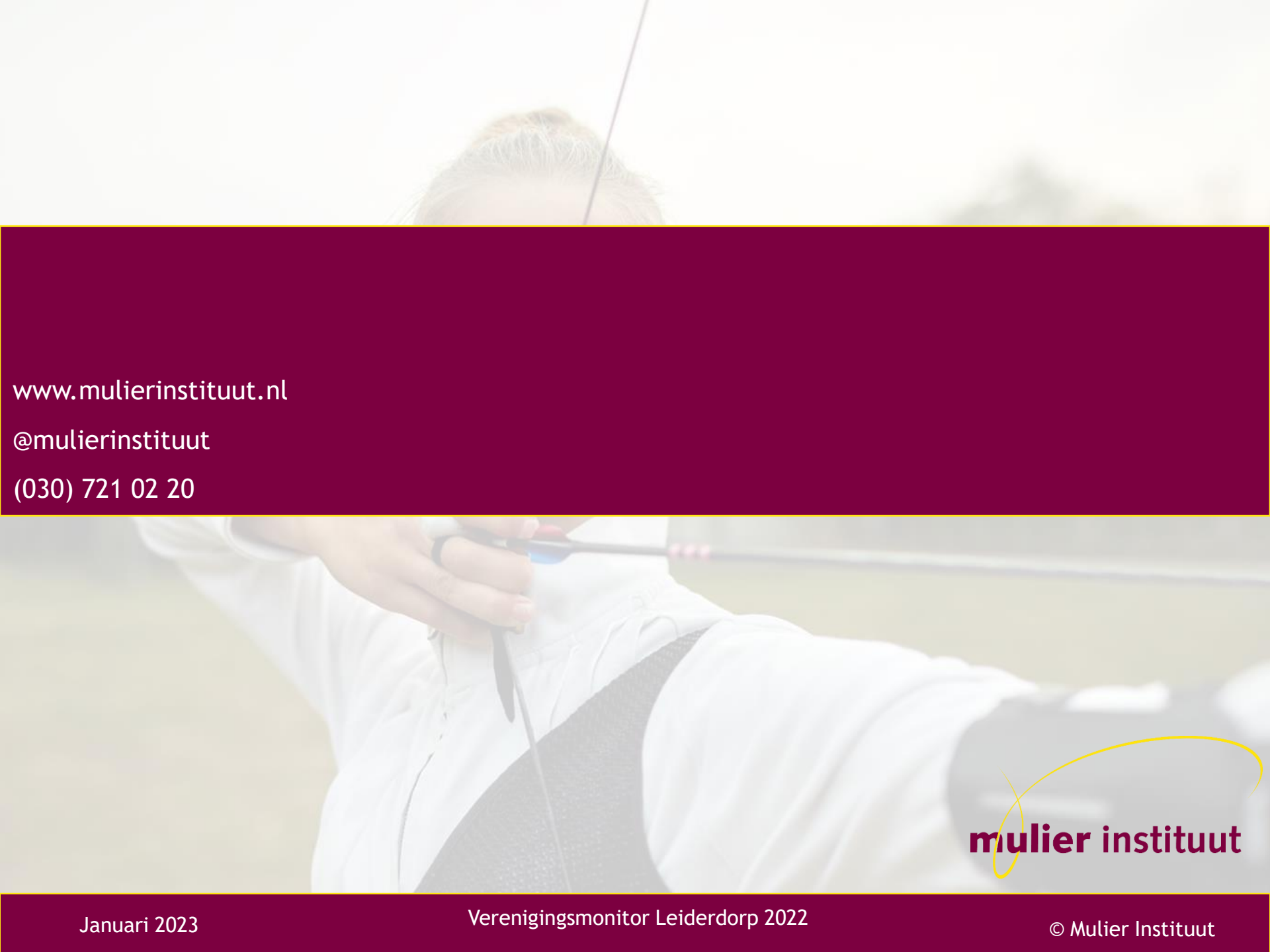
De scores op de beide criteria bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke oriëntatie. Dit betekent dat verenigingen maximaal 170 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens ingedeeld in dezelfde indeling van onvoldoende, matig, voldoende en goed.

Toelichting totaalscores

De totaalscores voor zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie zijn een optelsom van de onderliggende criteria. Dit betekent dat een vereniging die een onvoldoende op de totale organisatiekracht haalt, niet per definitie op elk criterium een onvoldoende heeft behaald. Een vereniging kan drie keer een onvoldoende, één keer een voldoende en één keer een goed hebben gescoord.

Gemiddelde scores

De gemiddelde score staat voor het gemiddelde aandeel van het maximaal te behalen aantal punten. De gemiddelde score kan worden vergeleken met het geven van een cijfer: een gemiddelde score van 7,5 betekent dat verenigingen gemiddeld een cijfer van 7,5 scoren op dat criterium en daarmee een voldoende behalen (> 8 is een 'goed'). De gemiddelde score kan aanvullend werken bij de interpretatie van de scores.

www.mulierinstituut.nl

@mulierinstituut

(030) 721 02 20

mulier instituut